

TÖLLIN TYTTÖ

Eila Tölli-Kalinina

OSA 6/8

Ensimmäinen painos
KL-Paino Ylivieska 1998

Julkaistu sähköisessä muodossa
jatkokertomuksena

Etusivulla

heinä-elokuussa 2001

www.etusivu.net

Samoihin aikoihin, joulukuussa 1947 oli suurten reformien aika. Ruoan jakelu tulee vapaaksi, leipä ja ruokakortit on poistettu käytöstä. Yhtäaikaa tehdään rahanvaihto, rahan arvo muuttuu satakertaisesti. Sadasta ruplasta saa vain yhden ruplan. Säästöpankissa on ylin raja säästöille seitsemän tuhatta ruplaa, sen rajan ylittävä takavarikoidaan Valtiolle. Meillä ei ollut mitään säästöjä, toivottavasti tuon ylijärjan muistan oikein. Vaihto ei tapahdu kädenkäänteessä, perhe on siinä tilanteessa, että ei oikeastaan voi tuoda minulle mitään ruokaa. Kaikki perheen raha-asiat olin hoitanut minä, nyt siellä tietysti on jonoja, ja kukapa sinne kerkeää mennä. Sairaalassa ei myöskään oltu järjestetty mitään ruokailua, kun ei ollut tarvetta.

Kun tulini kotiin, oliolioli kaikkien mieliala matalana, kukaan ei oikein tiedä, mitä minulle pitäisi sanoa. Mieluummin ei puhuta asiasta ollenkaan.

–

Haluaisin käydä hatausmaalla, –sanoin Nikolaille.

–Et sinä sinne pääse, on ollut tuiskuja, eikä tietä ole aukaistu.

Elämä on nyt ruoan puolesta helpompaa, on leipää ja pieni perunamaa tuottaa tarpeitemme verran perunaa. Voisi sanoa, että kymmenen vuotta elämästä on mennyt niin, että aina on nälkä ollut seuranamme. Joka ilta on saanut ajatella, että mitä huomenna. Tämä ei tietenkään ollut kaikkien kohtalo, toiset pärjäsivät paremmin, kun talossa oli työssä käyviä perheenjäseniä. Kyllähän ne kymmenen nälkävuotta olivat jättäneet jälkensä terveyteenkin. Saammeko koskaan terveitä lapsia?

Saimme sen verran kokoon rahaa, että Nikolai voi ajatella ikänsä toivottua haitaria. Hän lähetti veljelleen Luganskiin rahan, haitari sai olla käytetty, mutta ei sarjatyönä tehty. Tällä kertaa oli sääntöjä tiukennettu, ja Nikolai ei päässyt itse haitaria hakemaan. Se oli minun haettava.

Nikolain palkka vaunujen lastauksessa oli hyvä, haitarin ostosta ei kotona puhuttu, eikä tietenkään perheessä kaikki olleet tyytyväisiä, kun olisi ollut niin paljon muita reikiä rahalle. Emme osanneet neuvotella, olin tottunut puhumaan asioista vain Villen kanssa, ja Ville suostui vaikka mitä olisin sanonut. Ei siitä mitään riitaa syntynyt, mutta tunsin, että olisi pitänyt kysyä äidiltä, sopia Eevan kanssa, olihan hän vanhin sisaruksista. Ei asia siitä olisi muuttunut, kukaan ei tietenkään olisi pannut vastaan, mutta jäi semmoinen syyllisyyden tunne, jota pidin sisälläni, sillä en halunnut pilata Nikolain iloa.

Haitarinhakureissu oli melko vaikea, pitkän matkan jouduin tekemään yksin. Haitarikin oli raskas ja epämielinen kannettava, eikä sitä voinut käsistään laskea minuutiksikaan. Yöksi Moskovassa asemasali tyhjennettiin, aamua täytyi odottaa ulkona. Missä olisi WC ja miten sinne voi haitarin kanssa mennä. Taisi olla ainoa kerta, kun minä hyödyin suomenkielestä. Vieressäni oli Inkerin suomalaisia naisia, ainakin viisi henkilöä. Aikuisin aamulla naiset keskustelivat, että pitäisi käydä, kyllä he tietävät missä se on. Yksi jäi tavaroita vahtimaan. Kun kuulin minne naiset ovat menossa, tulini heti tavaroita vahtivan luo ja pyysin, tietysti venäjäksi :

–

Voinko jättää pikkuseksi ajaksi tavarani teidän viereen?

Nainen katsoi ihmeissään, eihän kukaan noin vain luota tuntemattomiin.

Lähdin naisten perään, kun huomasin, että olemme perillä, olin sen verran joutusampi, että asiani suoritin ennen heitä. Kun olimme kaikki palanneet, kertoi vahdissa ollut nainen hassusta naisesta, joka jätti tavaransa tuntemattomalle ihmiselle. Tunnustin suomeksi:

–Minä nyt vähän käytin teitä hyväkseni, en tiennyt, missä se laitos on, mutta kun kuulin teidän sinne menevän, tiesin, että minä palaan ennemmin, vaikka millä junalla teillä olisi meno.

–Ei sinun puheestakaan olisi voinut päätellä, että olisit suomalainen, meillä kaikilla on niin selvä aksentti.

Vähän yhdessä naurettiin, edelleen mentiin eri junissa, minä Vologdan kautta, he siirtyivät Leningradin asemalle.

Syksyllä 1948 Fljugrantin keskustan piirustukset alkoivat toteutua. Uuteen keskukseen oli jo rakennettu uusi konttoori, klubi ja melko paljon asuintaloja. Teiden viereen oli kaivettu ojat, mutta tien alusta jäi tekemättä, turve jäi paikoilleen, koska paikanpäältä ei löytynyt kunnan soramonttua.

Olimme niin lähellä Vianan merta, että koko maaperä oli paljasta moreenia, jonka alta ei tahtonut löytyä kovaa pohjamaata, olihan tietysti Tuulikallioharja, josta olisi saatu murskattua sepeliä. Väliaikaiseen metsäteollisuuspiiriin ei siihen saatu investointia, metsävarojen odotettiin riittävän vain kolmeksikymmeneksi vuodeksi. Oletetun tien viereen tehtiin vain lankkutiet, että ihmiset pääsivät liikkumaan.

Uuteen asutuskeskukseen

meidät, konttooriyöntekijät siirrettiin melkein ensimmäisinä. Asuntoja ei kyllä kovin leveästi jaettu, saimme yhden asunnon toisen nuoren perheen kanssa. Noora oli mennyt naimisiin ukrainalaisen pakkosiirtolaisen Javorskin kanssa, he muuttavat toiseen ja me toiseen huoneeseen, keittiö on yhteinen.

Nyt vasta alkaa aivan oikealla tavalla itsenäinen elämä. Siinä vähäisistä ja yksinkertaisista aineista yritämme saada hyvää ruokaa. Olimme ostaneet talven varalta perunoita, tehneet hapankaalta, niistä jo saa monenlaista. Javorskij on kotoisin Lvovin alueelta Ukrainasta, hänellä on kokemusta kasvisten säilönnästä. Häneltä saammekin perusteellista oppia.

Myytävänä olevassa ruokatavarassa ei ole valinnan varaa, teemmekin sillä lailla, että jos toinen meistä nuorista emännistä huomaa, että on myytävänä makarooneja, ostamme koko laatikon, voita heti pari kiloa, sitten jaetaan. Siihen jakamiseen olin sodan aikana niin tottunut, että jos perheessä täytyi jakaa jotain tasan, ei kukaan koskenut ennen kuin minä tulin.

Pidimme hauskaista nuorten elämästä. Miehet olivat melko isoja ja Noorakin oli pitkä, minä siellä puikkelehdin heidän käsien alta, kun joku heistä seiso i pidellen oven pielestä kiinni. Illalla kerroimme erilaisia juttuja, tai menimme sakilla elokuviin.

Asunnoissamme ei ollut paljon minkäänlaisia huonekaluja, lattiatkin olivat maalaamattomat, luantai-iltana pestiin pyykki ja hangattiin lattia varpuluudalla tai vanhalla virsulla puhtaaksi. Nukkumaan mentiin vasta pikkutunneilla, sitä hauskempi oli herätä sunnuntaiaamuna, kun illalla oli saatu työt tehtyä.

Nikolai oli usein illalla harjoituksissa, hän säesti kuorolle. Kuoron laulajat olivat amatöörejä, mutta heidän taso oli korkea, Tasavallan laulufestivaaleilla saivat osakseen paljon kehuja. Bassolaulaja Glagolevskij olisi suoraa päässyt musikaaliseen teatteriin. Mutta kuoron miehet olivat pakkosiirtolaisia, eikä voineet vaihtaa asuinpaikkaa. Tähän asti leviteltiin huhuja, että miehet olisivat olleet Vlasovin armeijassa ja palvelleet ROA-

ssa (Rossijskaja osvoboditel'naja armija eli Venäjän vapautusarmeija). Monien vuosien kuluttua tuli selväksi, että kenraali Vlasovin armeija ei antautunut vangiksi, eikä ollut ROA-n palveluksessa, heidän jäännöksiä on löydetty Pihkovan alueen soilta. Asiasta oli paljon aiheita lehdissä, mutta tämä on kirjoitettu muistin mukaan. Itse Vlasov oli ollut sotavankina, mutta missä olosuhteissa oli joutunut, minä en muista, oliko lehdissä siitä.

Oikeastaan alkoi uusi puhdistusaalto. Jotkut pakkosiirtolaisista saivat yhteistyöstä saksalaisten kanssa jopa 25 vuoden tuomion, yksi heistä oli Eevan prikaatissa juontamassa ollut iloinen nuori mies Nevents hanyi. Meidän kirjanpito-osastolta vietiin Magdevitsh, oikeuden istunto ei taaskaan ollut julkinen, jotenkin oli tullut tietoon, että Magdevitsh olisi ollut kylän vanhin saksalaisten aikana, hänelle langetettu tuomio oli 10 vuotta. Myös Rjabokon vietiin, hän oli meillä myyntiosastolla, kirjoitti laskuja puutavarasta, hänellekin oli annettu tuomio 25 vuotta vankeutta. Rjabokon oli ollut korkeakoulun ylioppilas, kun alueelle tulivat saksalaiset, häntä käytettiin tulkkina, ei siinä varmaan itsellä ollut paljonkaan sanomista. Hänen kielitaito oli tiedossa, oli itsestään selvä, että hänestä tuli tulkki.

Oikeastaan miehet eivät salailleetkaan, tiesimme osastolla kaikki, mitä he olivat nähneet sotavankina ollessaan. Tiesimme myös puolisoistamme kaikki yksityiskohtaisesti, ainahan sodassa joku joutuu sotavangiksi.

Saimme kuulla, että Niemen perheelle kävi ikävästi, heidät karkoitettiin Petroskoista Vorkutaan, syynä muka oli vanhemman pojan Marvinin petturuus. Kaani kyseli kirjeessä, oliko mahdollisesti säilynyt sanomalehti, jossa oli kirjoitettu hyvää hänen veljestään. Vuodesta 1945 Karjalassa ilmestyi suomenkielinen sanomalehti "Totuus", mutta se ei ollut säilynyt, enkä mistään löytänyt. Oikeuteen olisi tietenkin saatu lehti lehden toimituksesta. Monet vuodet joutui perhe olemaan Vorkutassa. Mutta olkoon tässä nyt saman tien kerrottu, että kun tuli aika, heidät rehabilitoitiin ja he palasivat Petroskoihin, kärsineenä epäoikeudenmukaisuudesta he saivat heti asunnon.

Tammikuussa 1949 sain terveen pojan, Gennadin. Äitiysloma oli lyhyt ja kuukauden kuluttua jatkoin työtäni. Äiti otti hoidettavaksi pojan. Sain käsiini ekseeman, äiti ja Eeva tulivat pesemään poikaa ja pojan vaippoja. Minun ei passannut kastella käsiäni ollenkaan. Sitä kesti kauan. Olisikohan sekin lähtöisin minun “onnellisesta” lapsuudestani. Nooralle jäi ikuinen sydänvika, lääkärit olivat varoittaneet häntä vaarasta, jos hän aikoo synnyttää lapsia. Kumminkin Noora ottaa riskin ja vuonna 1951 synnytti pojan, Valerin. Synnytys oli vaikea, äitiysloma oli lyhyt, Nooran täytyi miettiä työhön menoa. Hilda äiti asuu Norman kanssa. Normalla on kaksi pientä lasta, eikä äiti voi tulla Nooralle avuksi. Aivan pientä lasta ei oteta päivähoidon. Alamme sakilla etsimään lapsenvahtia. Kirovin alueelta on saapunut värvättyjä metsätöihin, nyt värvätyt ovat saapuneet sillä ehdolla, että asuvat pysyvästi metsäteollisuuspiirissä. Kerta-avustus on kaksi kertaa suurempi, kun vuodeksi värvätyille, heille luvataan mahdollisuus saada pankin lainaa talon rakentamiseen. Laina on niin vähäinen, yksikään näistä perheistä ei ota sitä, mieluummin asuvat vuokra-asunnoissa. Jotkut näistä perheistä asui ja teki töitä Karjalan metsäteollisuudessa eläkeikänsä asti, useimmat lähtivät pois jo jonkun ajan päästä. Näiden perheiden mukana tuli Berditskin perhe, sisarukset Tamara ja Sasha ja heidän vanha äiti. Tämä Berditskien mummo tuli hoitamaan Valeria. Mummo oli koko elämänsä asunut pienessä kylässä Kirovin alueella, häntä nauratti, kun hän katseli meidän elämäntapoja ja toisteli meidän nimiä. Hän ihmetteli, miten tuollaisia nimiä voi ihmisille antaa:

–Nora, (sana venäjäksi tarkoittaa eläimen luolaa) Rashpil, (Noran veli, rashpil iso viila – Rasseli) Vilka, (veli Vilho, jota me kutsuimme koko elämän Villeksi– haarukka) Jolotshka , (minä– kuusi) Norma, (niin kuin normi) Jevotshka, siskoilla sama nimi (Eeva), hyi kun teidän nimet ovat rumia. Miten tuommosia ihmisille annetaan?

Ville on veturinkuljettajana, Berditskin Sasha tulee hänelle konduktoriksi, siis vaunuja liittää yhteen ja ottaa irti tarpeen mukaan. Tyhjä lavavaunut veturi työntää edellään metsään päin, perillä ei ole ympyrää, jossa voisi vaihtaa veturin suuntaa.

Veturinkuljettajan on seurattava ikkunasta, että näkisi kaiken aikaa viimeisellä lavavaunulla palavan valolyhdyn.

–Mikä jysäys tuo oli? –Valo palaa, täytyy pysäyttää veturi, mutta jarrutusmatka on pitkä, jotain on nyt alla. Miksi Sasha ei näytä merkkiä?

Vaikka veturi pysähtyi, ei Sashan lyhdyn valo liiku. “Nyt Sasha on junan alla”, Ville kerkeää antaa hätämerkkiään veturin viheltimellä. Pimeä yö, lähellä ei pala yhtään lamppua. Sasha on vaunun alla kiskoilla, hän on kuollut heti. Tulisi nyt joku hätään, vielä kerran hätä-äänimerkki, nyt näkyy joku juoksevan junaan päin.

On selvä, että Sashan on täytynyt nukahtaa, ei hän muuten olisi voinut pudota. Mutta miten tästä ilmoitetaan Berditskin mummolle? Kun mummo kuuli, huusi hän:

–Minä tiesin, että ette ole kunnan ihmisiä, ei oikeilla ihmisillä ole tuommosia nimiä. Veljesikin tappoi poikani!

Tapauksesta tehtiin heti paikan päällä tutkimus, se kuitattiin tapaturmaksi. Sitähän se tietysti olikin. Ville sai jatkaa työtään, mutta pahalta tuntui ajaa samasta paikasta ohi, aina oli tuntuinaan jysäys.

Lukutaidoton mummo oli kauan vihassa, mutta ei hän voinut poiskaan lähteä Nooran luota, hän ei saanut eläkettä, kolhoosilaisille sitä ei maksettu ollenkaan.

–

Jolotshka, käy ammattiliiton huoneessa, –tuli henkilöstöosaston työntekijä sanomaan. Huoneessa istui KGB-n mies. Pelottaakseen minua hän otti taskustaan pistoolin ja pani sen pöydälle, niin että minä olisin huomannut.

–

Kalinina?

–Kyllä.

–Miksi olette muuttanut kutsumanimen?

–En ole muuttanut, näette sen henkilöstöosaston kortista.

–Mitä Rjabokon ja Magdevitsh ovat kertoneet sotavankina olostaan. Miksi menit naimisiin miehen kanssa, joka on palvellut saksalaisia ?

–Rjabokon ja Magdevitsh eivät ole minun aikana kertoneet mitään siitä ajasta.

–Minulla on tiedossa, että olette ollut läsnä, kun Magdevitsh on nauranut lehtijutuille?

–Kirjanpito-osastolla on kymmenen työntekijää, jos alkaa kuuntelemaan kuka ja mitä sanoo, ei varmasti kerkeä töitään tekemään.

–Entä miehenne, joka on ollut ROA-ssa?

–Ei ole ollut, hän on ollut saksalaisten keskitysleirillä, sieltäkin pääsi karkuun.

–Luuletteko, että hänelle pitäisi antaa mitali?

–Siitä päättää joku muu.

–Tunsitteko Roi Tenhon?

–Tunsin, kun kävin Tenhon perheessä.

–Voitteko antaa kirjallisen todistuksen, että juuri tämä henkilö on kuollut ja haudattu tänne. Missä hän on ollut sodan aikana?

–Tiedän vain sen, että hän on ollut sotavankina, palannut vaikeasti sairaana, kuollut ja haudattu.

Olin hyvinkin tietoinen, että jokaista sanaa voidaan väärentää, ja toinen ihminen joutuu kärsimään ties kuinka pitkään, siis kysymyksiin on vastattava lyhyesti, ehdottomasti vain se, mikä löytyy virallisista tiedoista henkilöstöosastolta tai meidän palkkakorteista. Voin olla vaikka kuinka puhelias, mutta tietyistä asioista. Kun henkilöstöosaston arkisto ei ollut parhaassa kunnossa, usein jälestä päinkin jouduin antamaan todistuksia palkkalistojen perusteella, mutta huolellisesti vain sen, mikä löytyy kortista. Muuta minun ei tarvinnut muistaa.

–Kirjoittakaa omakätisesti, että teille on kerrottu, että tästä puheesta ei saa kertoa kenellekään.

–

Annoin sellaisen allekirjoituksen, ja heti, kun tulin kotiin, kerroin Nooralle ja Nikolaille.

—
Älä sitten pölise muille, vielä itsekin joudut sinne,—Nikolai varoitti minua.

Tähän asti Nikolai on ollut lastaamassa alalanssilla vaunuja, kun muutimme asumaan keskukseen, joutui hän vaihtamaan työtään. Nyt hän on ylälanssilla katkomassa runkoja tavarapuuksi.

Metsätöihin on tullut uudistuksia. Puita kaadetaan ja palotellaan VAKOPP tyyppisellä sähkösahalla. Saha on raskas, painaa 16 kiloa ja kaapelit päälle. Ylälanssilla toimii siirrettäviä sähköasemia, teho 60 KW, kaapelit vedetään hakkuupaikalle. Puunkaataja tarvitsee apumiehen kaapeleita siirtelemään. Työn tuottavuus nousi, mutta ei ole helpompaa, kun oli pokasahan ja justeerin aikana.

Juontamaan on tulleet 45 hevosvoimaiset traktorit, lastaamassa ylälanssilla on kuorma-autoon asennettu nosturi -derrik.

Melko pian VAKOPP vaihtuu pienempään sähkösahaan, kaapelit ja sähköasema vielä jäävät.

Karjalan metsäteollisuus kokee vielä monia uudistuksia. Nyt on vaihdettu sähkösahat moottorisahaan, tuttuun “Druzhaan”. Saha painaa vain 5 kiloa ja kulkee metsurin mukana puulta toiselle.

Hakkuujätteet, oksat, poltetaan metsässä. On kokeiltu monia tapoja metsä-varojen uusiintumiseen. Joskus jätettiin siemenpuut hakattujen palstojen väliin, nyt kylvetään hakatulle alueelle siemenet, periaatteella, kaadoit puun, istuta kaksi. Maksetaan prikaatille korkeampi hinta, jos saadaan säilymään nuoret puut ja versot.

Karlespromyhtymän päällikkö Koroljov taistelee Moskovan kanssa siitä, että saataisiin hakkuut pysymään vuosikasvun tasolla. Tähän asti hakkuusuunnitelmat ovat ylittäneet sen.

Yhtenä päivänä Ville tuli pyytämään minulta viittäkymmentä ruplaa.

—
Mitä sinä niillä teet? Oletko äidiltä tahtonut? Sinunkin pitäisi tottua siihen, että olemme jo eri perhettä, sinun palkan annan äidille, niin kuin olemme sopineet. Nikolai oli tehnyt minulle huomautuksen, että eihän Ville koskaan opi ymmärtämään rahan arvoa, jos sinä rahoitat kaikki hänen tarpeet, tupakistakin pidät huolta, lähtisitkö minulle ostamaan. Jos tätä keskustelua ei olisi ollut, niin varmaan rahoitus olisi jatkunutkin. Vaatteiden huollosta pidin vielä pitkään huolta, aikanaan ostaa, lyhentää, kaventaa, silittää, tai prässätä, se oli niin kuin itsestään selvää, kyllä Eila tekee.

–

En minä halua muilta tahtoa, mutta minä tarvitsen aivan oikeasti.

–Kerro mihin, niin saat.

–Vien Leenan meille asumaan, menemme naimisiin. Leena ei lähde, jos ei ole samppanjaa mukana.

Tiesin, että Ville ja Leena seurustelee. Ei se Leena sillä kerralla muuttanut Villen luo asumaan. Vielä toisenkin kerran Ville sai minulta viisikymmentä ruplaa, eikä Leena sittenkään lähtenyt mukaan. Mutta sitten kun hän tuli viimeisen kerran, en antanut hänelle rahaa.

–

Taas sinä narraat, käytät hyväksi, kun tiedät, että en voi kieltää, – enkä antanut rahaa. Juuri silloin Leena sanoi “kyllä”, ja minä olen joutunut katumaan, vaikka pitihän minun Ville tuntea, ei hän tavallisesti minulle valehdellut edes leikillään.

Oikeasti hän on Leenoora, kaikki oli vain tottunut sanomaan lyhyesti Leena. Leena on syntynyt lähellä Leningradia. Hänen isä August Poola on ollut virolainen. Äiti, Aleksandra, lukutaidoton nainen ei nähnyt mitään eroa kansalaisuudessa. Voimakas puoli perheessä oli äiti, hän oli miesten rinnalla tehtaassa töissä. Kun saarroksena Leningradin ympärillä kiristyi, tuli perheelle nälänhätä. Isä August sairastui ja kuoli, ruumis jätettiin kylmään käytävään joksikin aikaa. Äiti varoitti, että ei saa kenellekään puhua, että saisimme isän leipäkortit vielä seuraavaksi kuukaudeksi. Pimeässä pelotti kulkea ruumiin ohi.

Leenalla oli veli Alik, Albert luultavasti, hän katosi oudoissa olosuhteissa saarretussa Leningradissa. Aleksandra ei koskaan puhunut siitä, Leena ei varmaankaan muistanut yksityiskohtia.

Kun tuli mahdollisuus, evakuoitiin Aleksandra Poola Leenooran kanssa Siperiaan. Aleksandra ei halunnut asua paikoillaan, hän oli päättänyt liikkua Leningradiin päin niin pitkästi, kun pääsi. Matkalla hän teki työtä kolhooseissa elääkseen. Työtä muistaa Leenoorakin tehneensä, joskus istutettiin jotain, syksyllä koottiin satoa jo toisella paikkakunnalla. Leena on ollut vain 9 -10 vuotias kun he reissasivat Siperiasta länteen. Juniin ei ollut rahaa, eikä heillä ollut matkatavaroita, liikuttiin jalkaisin. Johonkin jäätiin kylmemmäksi ajaksi talvehtimaan. Aleksandra oli kova tekemään työtä kun työtä, hänet olisi mielellään otettu johonkin paikkaan vakituiseen työhön ja pidetty sodan loppuun asti.

–Minä en ymmärtänyt, miksi me aina kuljetaan, mutta äiti sanoi, että pitää päästä Leningradiin. Niin me kävelimme, joskus nälissään, joskus väsyneinä. Tähän asti näen unta siitä matkasta, –muistelee Leena.

Heti, kun Leningradin alue oli vapaa, tulivat äiti ja tytär Käkisalmeen. Peruskoulun jälkeen Leenoora lähti Leningradiin ammattikouluun, jonka päätettyä hänelle annettiin työpaikka Malengan metsäteollisuuspiiriin puhelinlinjojen monttooriksi.

Monttoori oli niin pieni ja nuori, että hänelle järjestettiin työ metsäteollisuuspiirin puhelinkeskukseen.

Leonora on hyväluontoinen ja sopi oikein hyvin meidän kaikkien kanssa. Hyvä suhde on säilynyt läpi elämän. Koko perhe oli nyt muuttanut keskukseen.

Kesällä äidin nimelle tuli kirje, joka oli lähetetty Arkankelin alueelta.

Terve Aino ja perhe.

Menin junalla Belomorskista Malengan ohi, junassa kuulin, että siellä asuu Töllejä, ketäpä muita Tölleistä, kun Töllin Matin perhettä. Kirjoittakaa pian, kuka on elossa? Onko tietoa Matista?

Matin serkku Aukusti Tölli.

–

Minäkö luulin, että täällä ei ole enää ketään muita ku me, missä asti Aukusti on? – Äiti oli kirjeestä innostunut.

–Se on Arkankelin alue, Ponga.

–Katoppa kartasta, missä asti se on?

–Ei sitä kartalta tarvitse etsiä, ei tästä ole Pongaan sataa kilometriä.– Tiesi Ville, olen käynyt kalassa melkein siellä asti.

Kohta Aukusti tuli käymään vaimonsa Iidan kanssa. Jälestä päin Aukusti kertoi, että ensimmäinen tapaaminen oli kuin olisi ollut Matin hautajaisissa.

Vähän kerrallaan saimme tietää siitä ajasta asti, kun he veljensä Villen kanssa olivat jättäneet Hiilisuon, lyhyenä kertomus kuului näin:

Vuonna 1935

meidät veli Villen kanssa lähetettiin metsätöihin Puudozhin piiriin Äänisjärven taka. Järvi jäätyi, eikä muuhun maailmaan jäänyt mitään yhteyksiä. Meille oli annettu joukkoa varten puolen vuoden muona: jonkun verran paistettua leipää, jauhoja, sokeria, suolalihaa y. m. Joku tietien oli laskenut, paljonko muonaa sakille kuuluu talven ajaksi. Emme kukaan ymmärtäneet kieltä, emmekä tunteneet vastuuta ruoasta koko talven ajaksi. Syystalvesta tuntui, että leipää on kylliksi ja sitä riittää hevosillekin jakaa. Mitä pitemmälle talvi meni, sen huomattavammaksi tuli, että mitään lisäruokaa ei ole odotettavissakaan. Alkoi vaikuttaa ruuan yksipuolisuus. Pojat alkoi sairastaa keripukkia. Veli Villekin sairastui, terveenä oli ollut tanakka mies, mutta nyt meni heikoksi. Parakki oli täynnä sairaita. Pantiin mies suksilla umpilunta pitkin järven yli ilmoittamaan tilanteesta. Siellä kirjoitettiin ylös heikoimmassa kunnossa olevien nimet ja luvattiin tulla hevosilla hakemaan sairaalaan. Matka oli pitkä, ennen kuin apu saapui, oli Ville ja moni muukin jo kuollut. Itsekin olin jo sairas, liikkeelle kyllä pääsin, mutta työtä en voinut tehdä.

Kun hakijat tuli, kutsuivat he listan mukaan sukunimeltä sairaat kyytiin:

–

Tölli, – se olisi ollut Villen vuoro, mutta kun hän oli jo pois, menin rekeen ja se oli minun pelastus, enkä tehnyt mitään väärin, olin sairas, etunimeä ei mainittu, olinhan myös Tölli.

Villelle jäi Suomeen vaimo Aino viiden lapsen kanssa odottamaan viisumia, mutta sitä ei koskaan tullutkaan. Olisikohan ollut hänen onnekseen, vaikka koville otti lasten kasvattaminen Suomessakin.

Olimmekin sitten hyvin läheisissä suhteissa, paljon käytiin kylässä Aukustin luona ja he Iidan kanssa meillä.

4 päivä maaliskuuta 1953 lehtiin ilmestyy tiedote, että I. Stalin on sairas, hänen tilaansa seurataan koko Neuvostoliitossa.

–

Ei sitä tavallisesta “lunssasta” lehdissä kirjoiteta, jos terveyden tilaa seuraa koko maa ja siitä kirjoitetaan lehdissä, kyllä se on sille miehelle menoa. –Tiesivät kokeneemmat ihmiset.

Ensimmäisenä työhön tultua, kuka ja mitä on kuullut, mikä on tänään Stalinin tilanne. Jos nyt niin käy, että Stalin kuolee, kuka on seuraaja?

Kuudes päivä odotetaan radiouutisia.

–

Kuka haluaa kuunnella, menkää pääinsinöörin kabinettiin, siellä on radiovastaanotin,–kävi sihteeri ilmoittamassa kaikissa huoneissa.

Menimme kaikki. Kuuluttaja lukee traagisella äänellä maan tärkeimmän miehen kuolemasta. Monella tulee kyynel silmiin, miehilläkin, ja kun on tunteellinen ihminen niin kyynel voi tulla silloinkin, kun näkee toisten itkevän. Lidia taisi olla ainoa, jonka silmät pysyivät kuivana, mutta siihen taas oli se syy, että hyvin vaaleat tuuheat ripset on vahvasti maalattu mustalla veteen liukenevalla maskilla.

–

Sanotaanko, kuka on seuraaja ?

–Berija ? Hänhän on myös georgialainen.

Emme oikein kerkeä seurata, nimet vaihtuvat usein, Berija, Malenkov josta ei tiedetty muuta, kun että hän oli Politbyron jäsen, Bulganin. Jokaisesta ihmiset kerkesivät tehdä lyhyitä tshastushkia, nelirivisiä lauluja, mutta kun en ole alan tuntija, niin en muista ainuttakaan.

Loppujen lopuksi Berija on ilmoitettu vangituksi. Nyt ei kenenkään mieleen tullut kysyä, miksi, hän oli vihattu mies.

Saatettiin näistä asioista yksityiskohtaisemmin puhua puoluejärjestössä, mutta muita kansalaisia ne eivät suuresti kiinnostanut.

Äiti moitti meitä, hän olisi joskus halunnut keskustella, mutta meillä oli vain työ ja lapset mielessä.

–

Kyllä te ootta, ku ei nyt yhtää seurata, ettäkä kuuntele ees uutisia.

Eevalla on poikaystävä, nuorimies, värvätty Moldaviasta. Taas ovat vastakkain kahta eri kansallisuutta olevat ihmiset, suomalainen Eeva ja moldavialainen Ivan. Kansallisuus yhteiselämässä ei ole mitenkään moitittavaa, eikä tuo vaikeuksia, ennen, kun aletaan asettumaan johonkin vakituiselle asuinpaikalle. Nuorille syntyi poika, Leonid. Sinne äidin hoiviin tuotiin hänetkin.

Nyt äidillä on jo kaksi poikaa hoidettavana. Ville nukkuu työvuoron jälkeen, äiti on mennyt vettä noutamaan joelta. Leonid on pienessä pinnasängyssä, jossa on jalakset, sitä voi kiikuttaa. Gena on toisella vuodella, mutta ei vielä puhu. Leonid alkoi itkeä, Gena meni heti hoitamaan häntä, sehän on helppoa, vähän heiluttaa vain. Mutta kun lapsi ei rauhoittunut, heilautti Gena vähän kovempaa, pinnasänky kääntyi ylösalaisin ja Leonid jäi sängyn alle, kaikki vuodevaatteet hänen päälle, eikä sieltä kuulunut ääntäkään.

–

Leo pal! Leo pal! (Leo putosi) –Gena huusi ihan Villen korvaan ja nykki tukasta. Ville nousi katsomaan, mikä Leolle oli tapahtunut. Samassa äiti jo tuli.

–

Miten sinä nyt jo olet noussut? Vastahan olet mennyt nukkumaan.

–Gena herätti, hätä tuli niin osasipa puhua.

–Mikä hätä täällä on?

–Gena kiikutti Leon sänkyä, kun hän alkoi itkeä, sänky kaatui lapsen päälle, Gena hädissään osasi sanoakin, mitä sattui. Hoki vain, että “Leo pal”.

Kun Leonid oli toisella vuodella, lähti Eeva katsomaan Moldaviaa. Ilmasto oli tietysti aivan erilainen, Leo sairastui siellä ripuliin ja Eeva tuli lapsen kanssa pois.

–

Enpä ollut lopputiliä ottanut.

–Millä me tuo poika saahaan paranemaan? –Ihmetteli äiti, kun mikään ruoka ei pysynyt lapsen sisällä ja poika oli niin laihtunutkin, ettei pystyssä pysynyt.

Ville lähti pyssyn kanssa metsään, ei ollut mikään metsästysaika, mutta pakkohan tässä oli jotain keksiä. Hän toi metsästä pyyn, siitä tehty liemi tuntui pysyvän lapsen sisällä. Eeva muisti, miten hän itse oli päässyt paranemaan kalaliemellä.

–

Minä lähen poikien kans Pongaan Aukustin ja Iidan tykö, siinä on järvi vieressä, johan on kumma, jos ei saaha paranemaan.

Kuukauden kuluttua haettiin mummo poikien kanssa pois, pojat olivat pyöreäposkisia ja terveitä.

–

Alussa annoimme Leolle vain kalalientä, sitten pikkusen kerralla ruvettiin kallaaki antamaan, lopuksi liemi tehtiin aivan kalanmaksasta ja siinä keitettiin kalat. Kyllä pojille kelepas.

Kerroin äidille, että olen taas raskaana. Äiti oli tietysti väsynyt kahden pienen lapsen kanssa, kumpikin oli alle kolmen vuoden ikäisiä, ja vasta kolmen vuoden ikäiselle voi saada paikan lasten päivähoidossa.

–

Työksekskö sinäki rupesit lapsia tekemään?

“Äiti, äiti, sinullaki meitä oli kuusi.” Mutta sain aikanaan kieleni pidettyä hampaiden takana, olihan äiti saanut kokea meidän kanssa jos mitä, ei passaa muistuttaa. Mutta se jäi mieleen kytemään, haluanko minä sitä lasta.

En puhunut aikeistani kenelläkään, mutta aloin etsiä kontaktia sairaanhoitajiin, että arvaisin kääntyä oikean puoleen, päästäkseni “ei toivotusta” raskaudesta. Abortit olivat lailla kielletty, ja jos tulisi komplikaatioita, en voisi kääntyä lääkärin puoleen, sillä heillä oli määräys, että potilas ensin antaisi ilmi auttajan. Auttaja joutuisi vastaamaan lain edessä. Tuttu sairaanhoitaja lupasi auttaa.

Sovittiin, että minä keitän seoksen, jota sairaanhoitaja laskee kohtuun miesten kateetterilla, sillä ovat monet vapautuneet. Veteen pantiin taloussaippuaa ja jodia, mitäpä muutakaan olisi ollut saatavissa. Pariin päivään ei tapahtunut mitään, en uskaltanut jättää kesken, sillä sikiö olisi voinut jo vaurioitua. Otin taas yhteyttä sairaanhoitajaan, hän pelkäsi, sillä samanlaista tapausta ei hänellä koskaan ennen ollut. Kumminkin prosessi toistettiin. Miehellenkään en sanonut mitään, olin vain huonossa kunnossa. Mutta sitten alkoi verenvuoto, jota jatkui monta päivää. En voinut mennä töihin, enkä mennä lääkärin luo. Söin vain streptosiidiä omin päin, että se ehkäisisi tulehduksen.

Pienestäkin liikkeestä maailma musteni silmissä. Yritin pitää kuntoani, join sokerivettä ja keitin suklaajuomaa. Meni monta päivää, ennen kuin sikiö irtaantui ja tuli pois. Nikolaille jouduin kertomaan, mutta en sanonut, kuka auttoi. Suuttuessa Nikolai saattoi mennä selvittelemään asioita. Eikä hän tiennyt, miten vaarallinen tilanne tosiasiasa oli. Olin pitkiä taukoja tiedoton, lääkitsin itseäni omilla konsteilla. Siinä tiedottomuuden rajalla minulle aina kummitteli kalat. Matalalle rannalle ui isoja haukia, justiin kun olin saamaisillani kiinni, pyrstö löi vedenpintaan ja hauki ui pois.

–

Mikä ihme sinua vaivaa? – Äiti oli huolissaan.

– Kyllä minä tästä selviän, sano Villelle, että minä haluan haukilientä.

Samana iltana Nikolai työstä tullessaan toi ison hauen.

–

Ville lähetti, työn välissä kävi järvellä, hänen työvuoro ei vielä loppunut, hän löysi minut ja lähetti tämän. Keitänkö heti ?

Minulla ei ollut enää mitään alle pantavaa, enkä vielä pystynyt nousemaan ylös, en olisi halunnut sitä pyykkää antaa äidin pestäväksi, mutta en voinut vastaankaan panna, hän sattui näkemään ison pyykkinytyn. Äiti vei pyykin, mutta kohta tuli kiireesti takaisin.

–

Mitä, sinä, onneton oot menny tekemään?

–Nyt se on ohi.

Oli halu sanoa, että enhän minä työkseni rupia lapsia tekemään, mutta päätös olisi voinut tulla ilman äidin sanojakin. Palkat olivat pienet, minun olisi pitänyt jäädä pois töistä joksikin aikaa, elämä yhdellä palkalla olisi ollut keinoa. Hoitopaikkoja ei ollut, asunnot pieniä, enkä minä ollut ensimmäinen, enkä viimeinen. Oli julkinen salaisuus, että naiset hoitivat ehkäisyn omalla tavallaan. Jos jouduttiinkin hakemaan apua kriittisessä tilanteessa, väitti jokainen, että on itse, ilman kenenkään apua tehnyt.

Kun tulin töihin, kyllä naiset arvasivat, mitä laatua minun sairaus on ollut, olin kalpea ja heikko, eikä minulla ollut lääkärin antamaa sairaslistaa. Mutta kukaan ei kysellyt mitään.

Ymmärsi sen pääkirjanpitäjäkin, hän sanoi että kirjoita anomus ylitöiden korvauksesta. Nikolai Pavlovitsh oli palannut ja toimi taas meidän pääkirjanpitäjänä.

Yksi metsäpункtin asutus aidataan taas piikkilangalla, meille siirretään vankileiri, tällä kertaa vangit ovat rikollisia, joilla on pitkäaikainen tuomio. Metsäpalsta, jolla he ovat työssä, on tarkasti vartioitu. Mestari, työnjohtaja tällä metsäpункtilla, Tshaikin sai tiedon, että hänen elämällä on pelattu korttia. Se tarkoittaa, että sen, joka on hävinnyt, on tapettava Tshaikin, tai tulee itse tapetuksi.

Viereisellä palstalla oli Eeva mestarina, ajatuksissaan hän meni “rautatieviiksiä” omalle palstalle ja kääntyi, mennäkseen kaatajia katsomaan, väärässä paikassa, hänet pysäytti vangin vartija:

–

Minne, sinä likka, olet menossa.

–Kuinka niin minne? Omalle palstalle.

–Kyllä sinä nyt olet vankien alueella, pian takaisin.

Pelko ei ollut turhaa, sillä sattui, että vangit lähtivät karkumatkalle suoraa töistä.

Karkumatkalla he olisivat olleet vaarallisia, lähtiessään he ottivat matkaan selustan sellaisista, jotka eivät olisi halunnutkaan paeta, mahdollisuuden tullen lavastaa heidät syyllisiksi, tai pakottaa heidät antautumaan, saadakseen aikaa häipyä.

Asutuskeskukseen tuotiin rakennustöihin vähemmän vaarallisia vankeja. Meidän ikkunan alla rakennettiin isompaa asuintaloa vankien voimin. Vartiotorni oli aivan meidän ulkovessan takana, siellä tornissa ja työmaalla olivat saaneet tietää meidät nimeltä. Meitä miehenpuoliset olivat lähteneet jo aikuisin töihin, meitä vangit luulivat

vapaaksi saaliiksi. Kun aamulla olin viemässä Genaa hoitoon, huusivat vangit sieltä aidan takaa:

–

Jolotshka, kenen lasta sinä saattelet, oletko lapsenhoitaja?

Joskus kylälle päästettiin hyvästä käytöksestä ja hyvästä työstä vankeja viettämään iltaa. Mutta niistä tuli pelko koko asutukselle, tappeluja, puukotteluja, asunnoista etsivät naisia. Kylällä syntyi monta “läheltä piti” tilannetta. Vankien lomat jouduttiin peruuttamaan.

Nikolain pakkosiirtolaisaika päättyi, mitä me nyt teemme, päättäköön isäntä sen.

–Minä haluaisin kotiin, vanhemmat ovat jo niin vanhoja, että tarvitsevat apua,– sanoi Nikolai.

Ajattelin vain kevytmielisesti, että ainahan sieltä pois pääsee, kerran haluaa, niin mennään vain. Lähdin, vaikka en ollut tosissani lähtiessänikään. Asuntoa emme saaneet, Nikolai olisi tyytynyt asumaan vanhempiensa kanssa. Hän tiesi, että savilattiaa minä en ala voitelemaan ja heti tultuaan laittoi lattian laudoista. Vanhemmat muuttivat keittiön puolelle.

–En minä voi näin elää, ihan kuin olisimme häätäneet heidät omasta kodista.

–Kyllä tämä ajan kuluttua järjestyy, nämä talot kuuluvat hävitettäväksi, asukkaat siirretään kerrostaloihin.

–Koska se vielä tapahtuu?

Aloin etsiä työpaikkaa. En ollut koskaan ennemmin hakenut työtä, oli ollut vain yksi työpaikka elämässä. Tuntui nöyryyttävältä tarjota palveluja ja olihan kysymys vielä siitä, kun minulla ei ollut mitään todistuksia ammatista. Työkirjaan kylläkin oli merkitty kaikki siirrot työssä, päiväkäskyt palkinnoista ja mitaleista.

Löysin työpaikan, entiseen työhön verrattuna työ oli pienoiskoossa. Trustin pääkirjanpitäjä teki testikysymykset erilaisista operaatioista, jotka minun piti saada pääkirjoihin oikeassa järjestyksessä ja pääkirjojen perusteella tehdä tase. Sen jälkeen hän kelpuutti minut töihin. Sitä pidettiin melkoisena ihmeenä, sillä työpaikat olivat kiven alla. Nyt oli vain huoli pojasta, miten hän tulee mummon kanssa toimeen. Kyllä muuten, mutta Gena oli valmis lähtemään tutkimusreissulle, suurkaupungissa se oli vaarallista. Sain monena iltana etsiä häntä, saattoi olla kaukanakin asunnolta.

En tahtonut löytää yhteisymmärrystä anopin kanssa. Jos olin kotona silloin kun Nikolai oli töissä, suurimman ajan luin, kaupungilla oli mahtava kirjasto. Kuulin, kun mummo pihalla huokaili:

–Aivan kuin olisi vainaja talossa.

Anoppi saattoi asiatta pauhata, enkä minä osannut ottaa siihen kantaa. Toisen minian kanssa he saattoivat riidellä ja nimitelläkin toisiaan. Minä kerkesin vain ajatella, että mitenkähän tämän jälkeen, heidänhän luulisi olevan nyt ikuisia vihamiehiä, mutta kohta kuulin:

–Aksjutka! –Mummolla oli asiaa minialle, eikä edes muistettu, että justiin riideltiin.

Korjausverstaan kirjanpito-osastolla olin minä yksin. Itse kävin pankissa, otin ihmisten palkkarahat, ei niitä ollut paljon, koska työntekijöitä oli vain kymmenkunta henkilöä. Pankista piti tulla torin kautta, olisi päässyt kadun puolelta, mutta huvikseni kuljin torin läpi. Torilla oli seurattu, että olin tulossa pankista ja laukku oli pullollaan, ympärilleni ilmestyi jos minkälaista kaupustelijaa, melkein pakolla yrittivät saada katsomaan heidän tavaraa, jotain sormuksia ne oli. Jos olisin hellittänyt laukusta otteen, olisi se mennyt saman tien. “Jos pääsen tästä ohi, en erehdy kulkemaan torilla rahan kanssa”, –olihan Nikolai niin monta kertaa varoittanut. Pääsin! Ja nyt valitsen reittini paremmin, en ainakaa torin kautta.

Jouduin kyllä toisenkin kerran vaikeaan tilanteeseen. Luganskin kaupunkiin oli hyvin järjestetty hankinta, kauppoissa oli tavaraa, sai valittua niin ruoka, kuin muunkin kulutustavaran. Lähetin paketissa vehnäjauhoja äidille ja Pongaan Idalle.

Eeva lähetti rahaa, että olisin ostanut vaatetavaraa hänelle ja lapsille. Paksun kukkaron kanssa kuljin Tavaratalossa osastolta toiselle, aina ostin mikä tuntui olevan sopivaa ja tarpeellista. Ympärilläni alkoi pyöriä kolme miestä. Kassajonossa yksi heistä tuli luokseni ja harhauttaakseen vierellä olevat alkoi puhua minulle niin kuin kuuluisin samaan sakkiiin.

–Minä päätin ostaa sen puvun.

–Mikäs siinä, sen kun ostat, –en osannut kääntää selkääni ihmiselle, joka puhuttelee minua.

Kohta olin nousemassa toiseen kerrokseen, sama mies tuli portaikossa vastaan ja takana olivat varmistamassa vielä kaksi:

–Minne sinä menit, sinähän lupasit katsoa minun kanssa pukua. Nytkään ympärillä ihmiset eivät olisi kiinnittäneet huomiota, selvästi kuulumme samaan sakkiiin.

–Valitse vain itse pukusi, – joukko nuoria oli menossa alaspäin, käännyin äkkiä ja liityin seuraan.

Jätetäänpä ostokset seuraavaan kertaan, menenki Nikolain kanssa, ei tänne ole asiaa pohjosen yksinkertaisuudelle. Portailla huomasin, että en ole yksin, kolmikko seuraa minua. Kadun toisella puolella huomasin miliisin istuvan moottoripyörällä:

–Hei, pojat, kiitos seurasta, minua tuli mieheni hakemaan. Hei, Ivan, täältä minä tulen!

–Heilautin kättä ja lähdin menemään kadun yli keskellä liikennettä miliisiä kohti.

Kun pääsin kadun yli, tuli raitiotievaunu johon hyppäsin ja miehet kadottivat minut näkyvistä. Miliisi ei edes hoksannut, että oli pelastanut minut selvältä ryöstöltä. Kyllä rosvoja varmasti keljutti, kun huomasivat miliisin seisovan paikallaan, ja raitiotievaunu oli mennyt ja vienyt saaliin.

Aloin puhua Nikolaille, että en suostu tässä rosvojen maailmassa elämään. Sairastuin, ilman lämpö oli koko ajan korkeampi, kun kehon lämpö, aloin laihtua, eikä ollut ollenkaan ruokahaluja. Justiin tässä kriisitilanteessa sain kirjeen pääkirjanpitäjältä, hän pyysi minua palaamaan. Sitten oli vielä useampi kirje joissa taattiin minulle työpaikka, asunto ja katkeamaton työjakso. Siis ottaessani lopputilin, minä katkaisin työjakson, joka oli tärkeä metsäteollisuudessa, mutta metsäteollisuuspiirin johtaja ja pääkirjanpitäjä antoivat takuut, jonka perusteella saisin säilymään työjakson.

Anoppi kuuli ja suuttui kamalasti, kyllä häntäkin voi ymmärtää, vuosikausia odotti ja nyt poika lähtisi vaimon perään:

–Ja miksi sinä, Koljka, tottelet häntä aivan kuin narussa kulkisit? Eihän hänessä ole näköä, eikä kokoa.

–Ei ole pakko totella, minä nyt kumminkin lähden, saatte rauhassa päättää, mitä Nikolai tekee.

Eeva oli lähettänyt jo matkarahat ja minä lähdin takaisin Karjalaan Genan kanssa.

Työpaikka järjestyi heti, metsäpункtin vanhimpana kirjanpitäjänä. Metsureita oli noin kolmesataa miestä, osastolla oli vielä kaksi kirjanpitäjää ja tilastojenhoitaja.

Malengassa

alettiin vaatia vankileirin poistamisesta näin läheltä asutusta. Metsäteollisuuspiiri maksoi suuret rahat vartioimisesta, eikä työ tuottanut toivottuja tuloksia. Aikaa se vaati, mutta vankileiri vietiin pois.

Kohta tuli Leningradin alueelta Leonoora äiti, kiivasluontoinen, suuriääninen. Leonoora ei ollut ollenkaan äitiinsä. Mutta kyllä me ymmärsimme häntä ja hyvin tulimme toimeen. He saivatkin kohta asunnon, ettei kaikkien tarvinnut elää saman katon alla. Silloin, kun Aleksandra suuttui jostaan, hän saattoi sanoa, vaikka kuinka pahasti. Villelle hän tieteen useimmiten suuttuikin:

–

Senkin suomalainen, jos Leonoora ei olisi mennyt sinun kanssa naimisiin, olisi voinut saada miehekseen vaikka kenraalin, elelisi nyt rikkaana.

Ville kiusoitteli:

–

Ja olisihan hän voinut saada vaikka korpraalin.

–Olisi voinut saada korpraalinkin, –ylpeästi siihen vastasi Aleksandra.

Aleksandra asui loppuelämänsä Leonoora lähellä.

Eeva on saanut toisen pojan, Olegin.

–

Ei se tuotakaan huolinu miehekseen, –sanoi äiti lapsen isästä, –mutta tuossapahan kasvavat.

Villen perheeseen syntyy ensimmäinen poika, Jurij. Aleksandra auttaa lapsen-hoidossa.

Malengan metsäteollisuuspiiri laajentuu, toimii kolme metsäpункtia, kapearaiteinen rautatieosasto, joka kuljettaa puutavaraa alalanssille, huoltaa veturit, vaunut, traktorit jne, alalanssi, josta toimitetaan puutavara kuluttajille, asuntojen huolto-osasto, aputalous, johon kuuluu noin 30 lehmää, hevoset, joita on vain taloushommissa, päiväkotit työtätekevien lapsille ja rakennusosasto.

Olen ollut melkein jokaisella osastolla vanhimpana, siis vastaavana kirjanpitäjänä.

Tshalozeron metsäpункtin kirjanpidossa työhömme kuului: laskea palkka, tehdä tilitys palkasta kohteittain, pidättää verot, kirjata puutavaran ja materiaalien liikkuminen rahan arvossa, kaikista niistä saada yhteinen tiedote pääkirjanpitäjän osastolle, että siellä saataisiin tehdä täydellinen kustannusarvio koko työmaalle.

Huomasimme, että maksettavaksi tulee epäluotettavan näköisiä palkkalistoja, ne oli tehty joidenkin traktorinkuljettajien nimiin. Kysyin mestarilta:

–

Voisitko selvittää, millä ajalla tämä työ on tehty, kun miehillä on prikaatissa täydet päivät?

–Pojat ovat lisätyönä vähän tienanneet,– vastasi mestari.

–Onko ammattiliiton lupa ylitöihin? Se täytyy hankkia, muuten en voi maksaa.

–Ei pojat vaadi korvausta ylitöistä.

–Ajatelkaa nyt vakavasti, sillä joudun tutkimaan, milloin ja kuka on tehnyt työn, nyt voisin palauttaa vielä nämä teille, enkä asiasta puhuisi kenellekään.

–Palkka on rehellisestä työstä.

Aloin vertailemaan alalanssin jokapäiväisiä tilastotietoja puutavaran vastaanotosta.

Epäilty määrä puutavaraa oli tiettyinä päivinä lisätty ilman prikaatin tunnusnumeroa.

Soitin pääkirjanpitäjälle, olin ollut jo kyllin kauan hommissa ja tiesin, että jos jotain tällaista tapahtuu, se on aina kirjanpitäjän syy. Olet kontrolli paikalla. Ei tarvinnut juuruta, sillä jokaisessa tapauksessa keskustelin ensin asianomaisen kanssa. Niin kuin nytkin, vasta sen jälkeen otin yhteyttä pääkirjanpitäjään.

–

Lähetän tarkastajan paikalle, –sanoi Nikolai Pavlovitsh.

Trustista kävi joka vuosi tilintarkastaja, mutta teollisuuspiirillä oli vielä oma tarkastaja, joka teki jokaisella metsäpункtilla ja sitä vastaavalla kaksi kertaa vuodessa perusteellisen tarkastuksen.

Monta päivää istui Tshumak selailemassa meidän mappeja, kirjoitti aktin, jäimme odottamaan tulosta. Tarkastuksen tulosta seurasi toimitusjohtajan päiväkäsky, tällä kertaa Tshumak toi sen itse. Vaikka selvästi näkyi, että alalanssi on ottanut melkoisen määrän olematonta puutavaraa vastaan, ei siitä päiväkäskyssä mainittu mitään. Mutta. . .

. . . Vanhimman kirjanpitäjän Kalininan huolimattomuuden takia on käytetty väärää hintoja, joka johti 128 ruplan liialliseen palkanmaksuun.

Määrään: Pidättää Kalininan palkasta ylimääräisesti tuotetut kustannukset 128 ruplaa. . .

–

Palauta minulle ne väärennetyt palkkalistat, –sanoin Tshumakille.

–Mitä sinä niillä teet?

–Vaikkapa muistoksi.

Tshumak palautti minulle palkkalistat ja tilastorekisterin, panin paperit talteen, vaikka en vielä ollut päättänyt, mitä tekisin niillä, enkä selän takana teekkään mitään.

Soitin pääkirjanpitäjälle, halusin tietää, onko hänen mielipidettä kysytty päiväkäskyä annettaessa.

–

Nikolai Pavlovitsh, oletteko nähneet päiväkäskyn?

–Jolotshka, 128 ruplaa on niin pieni raha, kannattaako suuttua?

–En minä teille vihanen ole, mutta tästähän voi seurata pahempaa. En hyväksy, että meitä pidetään hölmöinä, raha ei tosiaankaan merkitse niin paljon, mutta mitä tulee syysinventarion jälkeen alalanssilla, siellä on vaje, kuinka sitä ei kukaan nyt näe.

–Älähän nyt ennustele.

Jonkun ajan kuluttua poikkesin pääkirjanpitäjän osastolla, siellä oli tarkastus meneillä, Karellespromin työntekijät tutkivat palkkalistoja, näin heillä olevan tarkastettavana meidän metsäpunktin mappeja.

–

Mitä te sieltä etsitte?– Kysyin.

Yhden miehistä tunsin melko hyvin, olin tavannut toisetkin Karellespromissa, siksi uskalsin kysyä. Miehet olivat salaperäisen näköisiä, mutta eivät halunneet puhua.

Arvasin, että joku on asiasta tehnyt ilmoituksen, vaikka minä olin uhannut, en vienyt asiaa loppuun asti, sillä syyllinen olisi heti löytynyt, se olisi pääkirjanpitäjä. Niin, niin, kontrolli on heikentynyt, pääkirjanpitäjälle se tietää linnaa.

–

Ei sitten. Joudutte kumminkin kysymään, sillä nämä mapit ovat meidän metsäpunktilta. Käännyin ja meinasin mennä ovelle, sillä asiani olin jo hoitanut.

–

Jos näin suoraa kysyn, tiedätkö mitään palkkalistoista, jotka olisivat olleet epäilyttäviä,

–kysyi kumminkin yksi tarkastajista.

–Tiedän, olen lähettänyt toimitusjohtajalle “K-lle” tiedotteen, sen takia listat eivät ole paikoillaan, vaan ommeltu kuukauden mapin loppuun.

–Mikä oli pääkirjanpitäjän reaktio?

–Hän lähetti tarkastajan paikalle.

–Entä tarkastuksen tulos?

–Pidättää Kalininan palkasta 128 ruplaa väärin käytetyistä hinnoista ja normeista.

–Ei ole mahdollista, normeista ja hinnoista vastaa normeeraaja.

–Katsokaa päiväkäsky.

Aika lähestyi ensimmäistä päivää lokakuuta. Kirjojen mukaan alalanssilla olisi pitänyt olla tarvepuuta kaksikymmentäkolmetuhatta kuutiometriä. Inventaariokomission puheenjohtaja oli saanut neuvon, ottaa ylös mahdollisemman tarkasti tavara, huomioida jokainen pino. Mutta kerran siellä ei ole sitä määrää, niin ei sitä löydykään.

Inventaarion tulos on jos ei täsmälleen, niin ainakin lähes kymmentuhatta kuutiometriä vailinkia. En ole vahingoniloinen, ihmettelin vain, miten voitiin uskoa alalanssin päällikön puheisiin ylimääräisestä puutavarasta. Sitä on lisäilty muillekin metsäpunteille, mutta tytöt eivät ole huomanneet. Ja mistä se määrä puuta olisi tullut,

kun kuukauden kokonaiskuljetus oli jotain 25 - 30 tuhatta kuutiometriä. Prikaateissa tiedettiin kaadetun puun määrä, kyllä kaatajat olisivat "karhunneet" omansa.

Juttu meni oikeuteen. Syytettyjen joukossa olivat: toimitusjohtaja, alalanssin päällikkö, mestari, kuinkas muuten, pääkirjanpitäjä, joka ei ollut täyttänyt vaatimuksia kontrollista, vanhin kirjanpitäjä metsäpunktilta, jonka huolimattomuus salli sen, siis minä.

Siinä vaiheessa taas KGB-n mies halusi näyttää, että jos he haluavat, niin voivat auttaa.

–

Olen kuullut, että teillä on vaikeuksia? Tarvitsetteko meidän apua ?

–En tarvitse apua, minulla ei ole mitään syytä pelätä oikeudenistuntoa, en ole tehnyt mitään lainvastaista.

–Mutta teidän olette syytettyjen listoilla.

–Se ei tarkoita vielä, että olisin johonkin syyllinen.

Tutkintavaiheessa minut vapautettiin syytteestä, olihan dokumentit, jotka todistivat, että olin jupakan alulle pannut. Pääkirjanpitäjä ei yrittänytkaan vierittää syytä minun niskoille, kertoi heti alussa, että olin ilmoittanut hänelle.

Oikeudessa otettiin huomioon, että toimitusjohtaja- direktööri oli "kärsinyt" raskaan rangaistuksen, hän oli menettänyt puolueen luottamuksen ja häneltä otettiin puoluekortti pois. Pääkirjanpitäjä joutui taas kerran maksamaan ammattinsa erikoisuudesta, hän sai kolmen vuoden tuomion työojennusleirille, tuomion sai myös alalanssin päällikkö ja yksi mestareista.

Samana vuonna minut siirrettiin pääkirjanpitäjän osastolle. Olin saanut toisen pojan, äitiysloma oli loppumassa ja siirto sopi minulle. Työhöni nyt kuului pitää huoli, että pankin laina saataisiin oikeaan aikaan, laskea arvioinnin mukaan puutavaravakuudet ja myös huolehtia muista rahoituksista, niiden käyttö oikeaan tarkoitukseen, tehdä laskut lyhytaikaisiin lainoihin. Valtion budjetista saatujen rahojen käyttö suunniteltuun tarkoitukseen, lastenpäiväkoti pidettiin pystyssä budjetin rahoilla ja osittain rakentaminen tapahtui budjetin rahoilla. Kaikkien rahoitusten liikkuminen pysähtyi ensimmäinen lokakuuta, se tarkoitti, että lokakuun ensimmäisen päivän jälkeen ei enää saanut lisää budjetista, ja budjettitilille ei saanut jäädä käyttämättä kuluvan vuoden rahoitusta ollenkaan. Se, mitä tilillä oli vielä ensimmäinen päivä lokakuuta, piti saada täsmälleen ennakkolaskun mukaan käytettyä. Minulla oli kylliksi kokemusta, sain irti kaikki mitä kuului, eikä koskaan jäänyt ylimääräisiä, jotka olisi sitten pitänyt luovuttaa, koska olisin voinut arvioida väärin.

Villen perheeseen on syntynyt toinen poika. On nyt mummolla poikia, jokaisella meistä kaksi. Kun elimme kaikki vierekkäin, pojatkin kasvoi yhdessä sakissa, niin kuin klanissa kuuluukin.

Eeva on siirtynyt metsästä, kerkesihän hän rämpiä lumihangessa lähes kymmenen vuotta. Hänellä on kaksi poikalasta, joiden takia pitää olla lähempänä kotia. Hän on vastuunalaisena kirjanpitäjänä kapearaiteisella rautatieosastolla, laskee palkkoja veturinkuljattajaprikaateille, rautatien huoltajille. Meidän perheen miehet alkavat olla kaikki diisseliveturien kuljettajia.

Stalinin kuoleman jälkeen on ilmoitettu uusi amnestia, tällä kertaa vapauteen pääsee enempi vankeja, kuin silloin vuonna 1947. Vodka on vapaasti saatavana, rikoksien määrä lisääntyy, en tietenkään tiedä tilastoja, saattaa näkyä enempi juuri tämmöisissä paikoissa, joissa on sijoitettu vankileiriä, niistä aina jää paikkakunnalle osa ja muukin väki on kokoonpantu eri suunnalta tulleista.

Olen jollakin työasialla Petroskoissa, sain lipun vaunuun, jossa on neljänpaikan hytit, mutta koko vaunu on täynnä vankilasta vapautuneita. Jotkut istuu hiljaa, vaunussa kuuluu humalaisten ääni ja juodaan vodkaa. Meidän hytissä istuu yksi tavallinen siviilikomennusasialla oleva, yläpaikoilla on kaksi vankilakundia. Komennusmatkamies heilautti päätään, ihan kuin olisi tarkoittanut:

“Minne sinä naisrukka jouduit, ole varovainen” – sen ymmärrän hänen kasvoistaan. Eksoottiset hedelmät, appelsiinit ovat vielä harvinaisuus, ja kun näin, että ravintolavaunusta niitä kannettiin, halusin saada, että toisin pojille tuliaisiana. Yksi minun paikan päällä olevasta ylävuoteesta nousee, ja tekee lähtöä ravintolavaunuun. Pahaa aavistamatta pyysin:

–

Etkö tois minulle pari kiloa appelsiineja?

–Mielelläni, anna rahat.

Katsoin rahojani, mutta pienin mahdollinen oli viisikymmentä ruplaa, verrattuna hintaan, se oli iso raha, appelsiinikilo maksoi kaksi ruplaa.

–

Loput tuot takaisin.

Toinenkin nousi ja lähti myös. Kun jäimme kahdestaan komennetun kanssa, oli hän minulle vihassa:

–

Ettekö ollenkaan ymmärrä, mitä juuri teitte? Tässä saa koko ajan pelätä, että saattaa tulla jos mitä. Nehän pelaa korttia, kun rahat loppuu, peliin pannaan henki, eikä edes oma, mutta saatamme me olla siinä pelissä maksuna.

–Tehän nyt aivan selvästi pelottelette minua.

Vaunun hoitajalla ei ole puhtaita liinavaatteita, en voi mennä lepäämään, vaikka tunnenkin itseni aivan väsyneeksi.

–

Ole mielissäsi, että niitä ei ole, et nuku niin sikeästi, –ei hänellekään ollut riittänyt liinavatteita.

“Onkohan tuo mies vain marisija, vai pelkääkö hän todella noin paljon, ” – ajattelin matkakumppanistani.

–

Näettehän, on kulunut jo vaikka kuinka pitkästi aikaa, eikä ne tulekaan ennen kuin juovat teidän viisikymppiä.

Aloin jo itsekkin epäillä, mutta ei sitä enää miksikään voi muuttaa, opista joutuu aina maksamaan, ei mitään tule ilmaiseksi. Jotenkin junassa täytyy olla aamuun asti.

Näimme, että mies on tulossa appelsiinien kanssa.

–

Taisivat tulla kalliiksi sinulle nuo appelsiinit, –kerkeää komennettu vielä minulle sanoa.

–Siinä on pojille appelsiinejä! Ja tuossa takaisin rahat, –humalainen vetää taskustaan rypistyneet rahat, niitä on neljäkymmentäkuusi ruplaa. Mielissäni siitä, että kaikki päättyi mitä parhaimmin tavoin, ojensin jonkun ruplan tuontipalkkaa. Ei huolinut.

Kun humalaisen huomio kääntyy johonkin muuhun, mies varoittaa minua:

–Ei tämä tähän lopu!

–Minulle ei ole koskaan uskottu edes yhtä ruplaa, te annoitte tehtävän ja luotitte minuun niin paljon, että minua aivan itkettää. Pois ovelta!–Huutaa hän uteliaille. – Täällä lepää IHMINEN!

Ja taas minulle:

–

Miksi ette ole ottanut vuodevaatteita.?

–Ei vaunun hoitajalla niitä ole.

–Minä en ole vielä nukkunut näillä vaatteilla, enkä tiedä olenko koskaan saanut alleni valkoisia vuodevaatteita. Ottakaa nämä!

–Tehdään niin, jaetaan, kahdesta lakanasta annat minulle toisen, samoin toisen tyynynpäällisen.

–

Minä en nuku tänä yönä, minä vartioin ovella, kuulitteko juopot retsediiivit, (toistamiseen tehneet rikoksia E. K.) Olkaa hiljaa! Täällä nukkuu IHMINEN!

Oli tosi, että sain olla aivan rauhassa koko yön, nukuinkin jotain koiran unta, yksi silmä valppaana. Ei minun naapuriakaan häiritty, aamulla hänkin oli poistumassa

Belomorskissa:

–

Minä en nukkunut koko yönä, pelkäsin teidän puolesta. Älkää luottako ”fortuunaan” koskaan toiste.

En uskaltanut kertoa kotona yksityiskohtia, Nikolai muutenkin pelkäsi, että menetän joskus pääni, ei siksi, että olisin rohkea, mutta siksi, kun olen tyhmän luottavainen.

–

Miten ihmeessä sinä pärjät työssä, ettei sieltä viedä koko konttooria, –sanoi hän aina.

Vinogradovin pois joutuessa pääkirjanpitäjäksi nimitetään nuori nainen, se on uutta, naisia ei ole ollutkaan metsäteollisuudessa pääkirjanpitäjinä. Lidia Baibshis on päättänyt Kalashnikovin teknikumin kirjanpito-osaston, nyt hän opiskelee kirjeitse Leningradin finanssikorkeakoulussa.

–

Eila, haluaisin, että sinä suostuisit olemaan varapääkirjanpitäjänä, joudun kohta äitiyslomalle ja muutenkin opiskelun vuoksi joudun olemaan pois paljon. Sinä tässä nyt parhaiden paikat tiedät.

–Mitä luulet direktöörin siihen sanovan, hän ei oikein suosi minua sen oikeusjutunjalkeen?

–Varapääkirjanpitäjän palkkaamisen päiväkäsky annetaan trustista, se on jo vähän niin kuin nomenklatuuri toimiala.

En minä suotta epäillyt johtajan suhtautumista, minulla oli aina paljon pankkiin allekirjoitettavia asiapapereita, vein ne itse ja kohteliaasti pyysin allekirjoitusta, mutta direktööri ei olisi mitään minun tuomaa allekirjoittanut, vielä sanoinkin:

–

Te saatte taas minut jostakin vastaamaan, en luota teihin, sanokaa, että Baibshis tulisi hakemaan paperit.

“Ei se mitään, joudutte joka päivä vastakkain minun kanssa, minä kumminkin tulen joka kerta kun asia vaatii, en asialleni pane toista muuten kuin teidän pyynnöstä”, – en puhunut mitään, mutta ajattelin vain.

Sanoin, Baibshis kävi, mutta minä en luovuttanut, joka päivä menin papereitteni kanssa allekirjoittamaan.

–

Baibshis ei suostu olemaan minulle juoksutyttöä, –sanoin seuraavan kerran ojentaessani nipun papereita allekirjoitettavaksi. Vihainen katse, mutta siihen täytyi tyytyä, tein vain työtäni.

Lidian kanssa pärjäsimme hyvin. Hänen hyvä puolensa oli se, että hän ei mennyt entisten pääkirjanpitäjien jalanjalkia, vaan jokaisessa tapauksessa nostimme ylös kaikki mahdolliset ohjeet ja instruktiot. Opimme käyttämään niitä jokapäiväisessä työssä. Lidian ollessa äitiyslomalla, tai opintovapaalla jouduin tekemään paljon itsenäisiä päätöksiä talouden raha-asioista, silloin oli tärkeää, ettei tarvinnut mistään kysellä, mikä on oikein, koska praktikot usein toistavat toinen toistaan ja silloin uuden oppiminen on mahdotonta. Juuri minun vähäisen koulutuksen takia usein nousee kysymys, miten voin olla ammatissa ja vielä siirtyä aina vastuunalaisempaan työhön.

–Eila, Karellesprom järjestää pääkirjanpitäjien kurssit Kalashnikovin metsäteknillisessä teknikumissa kirjanpito ja ekonoomiosastolla. Olet kandidaattina sinne lähetettäväksi,

–Lidia sanoi yhtenä päivänä.

–Minun täytyy kotona kysyä, ovathan pojat vielä niin pieniä, enpä oikein tiedä.

Kotona kerroin Nikolaille, luulin, että hän ei siihen suostu.

–Nikolai, trustista soitettiin, että minun pitäisi mennä pääkirjanpitäjien kursseille, mitä minä vastaan?

–Missä kurssit ovat?

–Tverin alueella, Kalashnikovin metsäteknillisessä teknikumissa.

–Mene vain, jos äiti pitää pojista päivällä huolta, niin kyllä me pärjätään.

–Dolganova lähtee toiseen ryhmään, vanhempien kirjanpitäjien kursseille.

Saavuimme Kalashnikovoon maaliskuussa, asunto järjestyi tutun tytön äidin talosta. Karjalassa oli paljon kirjanpitäjiä, normeerajia, suunnittelijoita juuri tästä teknikumista.

Pääkirjanpitäjien ryhmä oli koostunut hyvin vahvoista yksilöistä. Yhdeksätoista miestä ja vain viisi naista. Heidän koulutus oli keskikoulun ja teknillisen koulun pohjalla. Useimmat olivat jo vuosikausia työskennelleet pääkirjanpitäjinä metsäteollisuudessa. Minä olin kahdeskymmenesneljäs ryhmässä. Parin päivän kuluttua minut kutsuttiin rehtorin luo.

–

Onko tosi, että olette oikeassa ryhmässä? Pitäisikö teidän vaihtaa paikkaa Dolganovan kanssa? Pääkirjanpitäjien ryhmä on hyvin vahva, teidän läheteessä sanotaan, että olette päättänyt vain viisi luokkaa.

Olin pyytänyt henkilöstöosaston työntekijää kirjoittamaan läheteeseen edes kahdeksan luokkaa. Tiesin, että tulee vaikeuksia minun sivistymättömyydestä, mutta hän ei halunnut, tai ei uskaltanut, sanoi vain että direktööri ei allekirjoita. Ei varmaankaan, eiköhän ollut tarkoituskin, olisihan ollut syy panna vaikka pois töistä, koska en suoriutunut kursseista. Olisi ollut nöyryyttävää palata. Mitä sanoisin, että arvasivat olevani lukutaidoton. Nyt koko “pankki” likoon.

–

Ei ole virhe, juuri siihen ryhmään olen lähetetty. Voidaanko sopia, että jään kahdeksi viikoksi, jos sinä aikana en ole kymmenen parhaan joukossa, tulen luoksenne, palautatte paperit ja minä lähden pois.

Rehtori katsoi pitkään, oli jonkun aikaa hiljaa ja sitten sanoi:

–Hyvä on, tapaus on niin erikoinen, en tahdo loukata teitä, mutta en voi uskoa, että pärjäisitte.

Kaksisataa tuntia poliittista taloustiedettä, satakuusikymmentä tuntia kirjanpitoa, metsäteollisuuden tekniikka ja teknologia, talousanalyysi, tilastot, talousjuridiikka y. m.

Jokaisen luennoitsijan tunneilla tein selvät konspektit, onneksi olin tottunut erottamaan tärkeät asiat toisarvoisista ja toistoista. Tuntien jälkeen en tarvinnut lisälukemista. Ei ollut taloushuolia, niin että pystyin keskittymään hyvin. Muisti pelasi niin, että olisin voinut ulkoa toistaa jokaisen lehtorin tunnit.

Huomasin, että rehtori on käskenyt pitää minua erikoisesti silmällä, opettajat nostivat minut vastaamaan melkein joka tunnilla. Miehillä saattoi olla vain 1 – 2 arvonumeroa, kun minulla oli jo 7.

–

Tänään tulee vastaamaan Kalinina, –ilkeästi hymyillen nostaa minut taas teknologian opettaja.

–Mutta olette kysynyt minulta joka päivä, – meinasin panna vastaan.

–Valmistamme pääkirjanpitäjiä, pääkirjanpitäjä on kontrolli, minä myös kontrolloin, oletteko lukenut kotona, –hymyili Aleksandr Ivanovitsh.

–Mitä tuo puhuu? Eihän kirjassa tuota ole?–Kauhisteli miehet.

–Ei minulla ole mitään kirjoja, puhun sitä, mitä olen kuullut luennolla ja minkä tiedän metsästä.

On aivan tavalliset matematiikan tunnit, harjoitellaan erilaisia apuvälineitä ja metoodeja. Opettajana oli yksikätinen sotainvaliidi, hän käyttää eri laskentametoodeja, joita esittelee meille. Miehet eivät tykänneet, kun kutsuttiin vastaamaan ja olivat mielissään, jos

minulta kysyttiin. Saivat venymään ajan niin, että ei jäänyt aikaa muiden kyselyyn. Siihen aikaan käytössä ei ollut muuta kuin helmitaulu, käsin pyöritettävä laskukone "Feliks" ja logaritminen viivotin. Tunneilla käytettiin omatekoista, pitkstä laudasta pystysuoran riman päähän kiinnitettyä viivotinta, korkeutta siinä voi säädellä. Kirjanpitäjät eivät sitä käytä, mutta nyt täällä kursseilla sekin opittiin yhtenä monista mahdollisuuksista.

Kun minut nostettiin vastaamaan, kerroin tuloksen, miehet yhteen ääneen huusivat:

–

Väärä tulos!

Toistin saman "Feliksillä" ja taas:

–

Väärin!

Sama helmitaululla:

–Väärin!

Liitulla taululle. Se oli jo niin näkösällä, että enempää ei voitu sanoa "Väärin".

Opettaja vain hymyili, koska arvasi miesten venyttävän aikaa, ettei tarvitsisi mennä vastaamaan taululle, se oli heidän mielestä lapsellista.

–Te pelkääte, että ette pärjää Kalininille, hän onkin harvinaisen joutuissa, mielelläni seuraan.

Meidän pitää suorittaa tentit kahdesta aineesta: poliittinen taloustiede ja kirjanpito. Muista aineista saamme numeron niiden numerojen perusteella, joita on kertynyt puolen vuoden aikana.

Kirjanpidon tentit ovat itsestään selvä asia, kuuluuhan se ammattiin, mutta poliittinen taloustiede tuntui miehistä olevan liikaa.

Teknikumi oli saanut tehtäväksi niittää kymmenen tonnia heinää lähellä sijaitsevalle Neuvostotilalle.

–Me teemme sen heinän, jos ette järjestä meille tenttejä, –sanoivat miehet rehtorille.

–Emme voi, tenttejä tullaan seuraamaan, mutta lupaan, että emme ole turhan vaativaisia.

–Pojat, olemme jo melkein kaksisataa tuntia kuunnelleet samaa, raha –tavara – raha eri poliittisissa yhteiskunnissa, kyllä kai siitä kymmenen minuutin vastauksen saa aikaan,

–tuntui pahalta, että oltiin valmiit tunnustamaan osaamattomuus, kokematta voimia.

Kerroin Liisa Dolganovalle, että tentit täytyy suorittaa.

–Miten sinä suoritat, kun et ole ollenkaan lukenut? –vaikea oli kaverinkin uskoa, että pystyn siihen.

–En olekaan, mutta olen hyvin tarkasti kuunnellut,– se että kaikki epäili minun mahdollisuuksia, pani vähän minuakin miettimään, mutta ei enää ole aikaa lukea. Kävi miten kävi!

Vedin tenttilapun. Ainakin näihin kysymyksiin osaan vastata. On seurattava vain puhetta, ei mitään -joo. . . jaa. . . noo. . . lauseet täytyy rakentaa selviksi ja lyhyiksi. Kun aloin puhua, huomasin, että menee paremmin, kun osasin odottaa. Tenttejä seuranneet vieraat, rehtori ja tenttaava opettaja käänsivät ensimmäisen sivun opettajan kirjasta, jossa on tiedot oppilaista ja hymyilevät.

“Tiedän, mistä on kysymys, siellähän on kirjoitettu, että viisi luokkaa koulua.” Tuo huomio häiritsi minua sen verran, että kadotin johtolangan, mutta olin puhunut jo melko pitkästi:

–

Jatkanko vielä ensimmäiseen kysymykseen, vai saanko siirtyä toiseen?

–Siirtykää seuraavaan, vastaus oli täysi ja erinomaisen selvä.

Viisi tentattavaa istui yhtäaikaan luokassa, toiset kuuntelivat oven takana.

–

Kalinina, mitä olisit tehnyt jos sinulle olisi sanottu, että jatka ensimmäiseen?– Kyselivät miehet, kun tulin pois luokasta.

–En tiedä, kai minä jotain olisin keksinyt, alkanut alusta, tai keskeltä, siitä sitten olisi ollut helpompi saada aiheesta kiinni.

Nyt oli yksi asia, talousanalyysia luennoinut Seliverstov oli vain kerran kysynyt ja arvioinut vastauksen nelosen arvoiseksi, kun korkein arvonumero olisi ollut viisi. Parhaat käsialat omaavat täyttivät jo päätöstitoimia, huomasin, että en kadota jos en löydäkään.

–

Odota, älä täytä minun todistusta, käyn Seliverstovin luona, jos hän suostuisi minua vähän tenttaamaan lisää.

Seliverstov oli paikallaan.

–Vasilij Vasiljevitsh, kaikki muut numerot minulla on viitosen, talousanalyysi neljä, suostuisitteko tenttaamaan minua lisää?

–Mistä aiheesta minun pitäisi kysyä? Oletteko varma että vastaatte?

–Olen valmis vastaamaan jokaiseen kysymykseen niistä neljästäkymmenestä tunnista, jotka olette meille antanut. Työssäni olen joutunut paljonkin analysoimaan, mutta nyt voin käyttää teidän metodeja.

Seliverstov otti lasit pois silmiltä, katsoi jonkun aikaa, silitti vallattomia hiuksiaan, osoitti minua sormella ja sanoi:

–

Olen kuullut teistä. Annan teille viitosen, vähän mietittyään lisäksi,–rohkeudesta.

–Miten kävi? Uskalsitko käydä?

–Siinä lappu, tentti talousanalyysistä suoritettu arvosanalla viisi.

Viimeinen ilta, meille jaetaan todistukset. Viimeisenä todistukset annetaan niille seitsemälle, jotka ovat päättäneet kurssit arvonumeroilla viisi, kuulun heidän joukkoon. Kun rehtori ojentaa todistuksen hän sanoo:

–

Onnittelten, ja kaikkien kuullen pyydän anteeksi tyyliä vastaanottoa. Olemme tottuneet päättämään ihmisestä sen mukaan, minkälaiset paperit hänellä on esitettävänä.

Kun palasin kursseilta, tuli Ville meillä käymään.

–Nyt kahdennessakymmenennessä puolueen täysistunnossa on kaikki pantu paikoilleen.

Hrushtshov on paljastanut maailmalle Stalinin kultin ja puolue on ottanut uuden suunnan.

–Mitä sinä tuolla tahdot sanoa? –Kysyin Villeltä.

–Olen liittynyt puolueeseen.

–Pöhlö! Mitä sinä siitä hyödyt? Maksat 3% palkasta jäsenmaksuja. Meidän elinaikana eivät asiat muutu.

–Ei yksi, eikä kaksi ihmistä muutakkaan, mutta nyt tulee mukaan paljon uusia jäseniä.

–Katsotaan sitten.

Alussa Ville onkin aktiivinen ja antaa äänensä kuulua. Hänet valitaan Aluekomitean jäseneksi. Hän käy Petroskoissa täysistunnoissa, mutta kun kysyn, miltä tuntuu, huitasee kädellä ja sanoo:

–

Samaa puhumista, –Ville kertoo, miten hän pani junassa tarjoilijat palvelemaan itseään. Joka paikassa palvelualan työntekijät mielellään palvelee ulkomaalaisia. Saavatko he siitä juomar rahat? Junassa Ville kujeilee tapansa mukaan, ravintolavaunussa on paljon ihmisiä ja pöydässä joutuu istumaan turhan kauan.

–Kohta saadaan ensiluokkainen palvelu, –sanoi Ville matkakaverilleen, –minä olen ulkomaalainen ja sinä minun tulkki, pysy vain asiassa, kutsu tarjoilija. Ville höpisee jotain asiaan kuulumatonta suomeksi “tulkkinsa” korvaan.

–Tulkaa lähemmäksi,–kutsuu kaveri tarjoilijaa, sitten hiljaa, luottamuksellisesti, –olen ulkomaalaisen kanssa, ymmärrättehän, ei hänen tarvitse tietää huonosta palvelusta meillä. Nyt palvelu sujuu nopeasti ja tarjoilija hymyilee kauniisti. Miehet nousee pöydästä, Ville kääntyy tarjoilijan puoleen ja sanoo:

–Kiitos, mutta kannattaisi suhtautua kaikkiin asiakkaisiin samalla lailla. –Suurella äänellä ja venäjäksi.

Eeva on mennyt naimisiin, Dashin on myös diisseliveturinkuljettaja. Vapaa-aikana maalaa, hän on päättänyt Yleisliittolaisen kansan taidekorkeakoulun kirjeitse. Sen mukaan, mitä minä taiteesta ymmärrän, on hänellä hyviäkin töitä.

Vuonna 1959 Petroskoissa päätän taas yhden kurssit, kirjanpito systeemia muutetaan niin, että pääkirjaan vietävien lukujen määrä vähenee puolella. On otettu käyttöön kirjat, jotka on avattu kreditin perusteella ja kredit viedään pääkirjaan yhtenä summana, debet systematisoidaan ajan ja asian perusteella kuukauden ajalta samoihin kirjoihin, niin että pääkirjaan vietäväksi tulee vain yksi summa, joka koskettaa samoja tilejä.

Petroskoissa en hukkaa aikaani, vaan nyt, kun se on tullut mahdolliseksi alan selvittämään isän vankeuteen liittyviä asioita. Juttu käsitellään uudelleen missä ja kuka emme tiedä, mutta saamme todistuksen, että Tölli Matti on tuomittu 58 pykälän 10 osan mukaan (Neuvostoliiton vastainen agitaatio ja propaganda) kymmeneksi vuodeksi vankeutta ilman kirjoitusoikeutta. Kuollut 52 vuoden ikäisenä keuhkokuumeeseen 6 päivää joulukuuta 1943. Rehabilitoitu huhtikuussa 1959.

Äiti haluaa saada sen pienen eläkkeen, mikä hänelle kuuluu huoltajan menetettyä, mutta täytyy saada todistus, että silloin kun isä vangittiin, hänellä oli alaikäisiä lapsia. Lähdin käymään kuuluisassa harmaassa KGB–n talossa.

Aulassa seisoi aseistettu sotilas, eikä hän vastannut kysymyksiini. Vähän ajan päästä ohi kulki mieshenkilö, jolle esitin asiani. Hän lähetti henkilön, jolta saisin todistuksen:

–

Tarvitsemme todistuksen perheen jäsenistä isän vangitsemispäivänä.

–Kertokaa perheen jäsenten nimet ja syntymäajat.

–Äiti ja kuusi lasta, heidän nimet ja syntymäajat. . . –Mies kirjoittaa muistiin tiedot.

Kun määrättyä aikana tulin hakemaan todistusta, jäin vähäksi aikaa miettimään. Täytyy tunnustaa, arkistot ovat tallessa ja järjestyksessä, koska näinkin pian tiedot löytyivät.

Todistukseen oli merkitty viisi lasta, juuri se panikin minut miettimään.

–Onko jotain epäselvää?

–

Kyllä tämä on selvä, en vain heti muistanut, että kuudes ei voinut olla kirjoilla, koska syntyi kolmen kuun jälkeen isän vangitsemisemisestä.

Äidille myönnettiin eläke, mutta se oli niin pieni, että niillä hän kävi vain elokuvissa lastenlasten kanssa. Kaksitoista ruplaa kuukaudessa huoltajan menetettyä. Se oli sen huoltajan hinta.

Äiti käykin usein elokuvissa lasten kanssa klubilla. Lipuntarkastaja pitää yhtä riviä varattuna, siihen ei anna kenenkään istua:

–

Tämä on varattu, tähän tulee sivistynyt mummo lastenlasten kanssa.

Nyt, kun meillä jokaisella on kaksi poikaa, tykkäävät he olla mummon kanssa. Villen pojat pienempänä olivat Leenan äidin kanssa, mutta nyt kaikki kuusi kulkevat Aino mummon perässä. Mummo vie heitä marjametsään, kukkulalle nuotiota polttamaan, talvella suksilla ja kaikki kuusi perässä.

Äiti puhui pojille suomea, niin kauan kun he olivat mummon kanssa, puhuivat hekin suomea. Mutta sitten kun he lähtivät päivähoitoon, kouluun ja olivat paljon muiden lasten mukana, suomenkieli unohtui. Vaikka mummo puhui heille suomeksi, sai hän vastauksen venäjäksi.

Paikanpäällä oli vain kahdeksanluokkainen koulu, poikien täytyi lähteä jatkamaan muualle, siihen loppui käytännön tarve suomenkielelle. Jokapäiväisen rutiinin keskellä emme osanneet antaa arvoa kaksikielisyydelle. Kommunikointiin meni vähemmän aikaa, kun asiat selvitti heti venäjäksi. Teemme aina hyviä päätöksiä, että tästä päivästä alkaen puhumme vain suomea. Mutta päätökseksi se vain jää.

Vuonna 1960 Eevan ja Villen perheisiin syntyy kummallekin tyttö, tammikussa Villelle Tatjana, ja toukokuussa Eevalle Nina. Tytöt kasvavat poikajoukossa, oppivat pitämään puoliaan, heistä tulee selviytyjiä.

Lidia Baibshis on päättänyt finanssikorkeakoulun, ja metsäteollisuus metsä-asutuksineen ei tyydytä häntä. Hän lähti Volzhkin kaupunkiin tehtaalle töihin. Pääkirjanpitäjää hänen tilalle ei heti löytynyt, eikä sitä varmaankaan niin erikoisesti haettukaan, sillä varapääkirjanpitäjänä jouduin työt tekemään. Loppujen lopuksi se kävi mahdollittoman raskaaksi, suostuin siihen, että jään hommiin. Halukkaita olisi ollut, mutta ehdokkaat ovat sitä sorttia, että mielellään ottavat komennon ja palkan, työt voivat jäädä muille. Neuvottelin kotona ja siitä se alkoi.

Varapääkirjanpitäjäksi ehdotan Nooraa, hän ei kyllä sydänvaivan ja katkokävelyn takia voi lähteä komennukselle, mutta hän on luotettava, eikä laske ylityötunteja, joita joudumme tekemään paljon, komennukset hoidan itse. Saamme ammattiin kuuluvan lomalisän normeerattomasta työajasta, 12 työpäivää pitemmän vuosiloman, kaikkiaan loman pituus on 36 maksettua työpäivää. Olemme Nooran kanssa olleet paljon yhteistyössä, hyvin ymmärrämme ja kestämmme toisiamme. Oli tietenkin sellaisiakin, jotka sanoivat, että valinnan olen tehnyt kansallisuuden perusteella. Olimmehan kumpikin suomalaisia.

Naiset ovat aina olleet aktiivisempi osapuoli. Kun työni puolesta istuin aina paikalla, tuli tavaksi, että naiset tulivat neuvottelemaan asioista. Sitten yhdessä pohdittiin, mitä voisimme tehdä, parantaaksemme tilannetta. Pieni esimerkki:

–

Naapurin poika on jättänyt koulun, on aina pahanteossa, isäntä juopottelee, miten voisimme auttaa Anfiisaa, –tuli yksikin nainen puhumaan.

Kutsuimme paikalle henkilöstöosaston työntekijän, hän on vanha tuttu, Tenhon Rasselin vaimo Aleksandra.

–

Poika pitää saada töihin, mitä Shura (lyhennetty Aleksandrasta) voisit tehdä sen hyväksi?

–En juuri mitään, emme voi ottaa alaikäistä töihin ilman Piirineuvoston lupaa.

–Kirjoitetaan sinne kirje.

–Direktööri ei allekirjoita, eivät he halua oppipoikia, joille pitää maksaa kahdeksasta tunnista ja työtä voi teettää vain neljä tai kuusi tuntia.

–Mutta kirjoita kumminkin se kirje, keksitään siihen jonkun yhteiskunnallisen järjestön allekirjoitus.

–Pistan siihen “Naisten komitean puheenjohtaja.”

–Kuka siihen suostuisi? –Kysyin.

–Kalinina. Sinähän tavallaan olet jo sitä, ainahan me tänne juostaan, kun hätä tulee.

Mutta toimitaan näin, yhdessä, niin kuin tähänkin asti.

Sillä tavalla syntyi meille naistenjärjestö. Se oli voimakas organisaatio, miehet olivat joskus ymmällä, miten me päästiin järjestäytymään.

–

Teillä ei ole puoleen kannatusta, –yritettiin meille sanoa.

–Meidän järjestössä on puolueen jäseniä, joiden kanssa neuvotellaan ideologisista asioista, emme tee virheitä.

Todellisuudessa virheitä ei meillä edes syntynyt, emme olleet ristiriidassa puolueen kannan kanssa. Ajoimme periaatteessa samoja asioita, jotka virallisesti kuuluivat puolueellekin ja tavallaan oli poliittisen taloustieteen päätarkoitus, mahdollisen täydellisesti tyydyttää työtätekevien kasvavat tarpeet, se on niin laaja käsite, johon aina voi sovittaa tehdyt päätökset.

Vuoden kuluttua sai alun naistenliike koko Neuvostoliitossa. Belomorskin piirin puoluekomiteasta soitettiin paikalliseen puoluekomiteaan, puoluesihteerin yhdisti puheen Shuralle, koska hän tiesi asiasta jotain.

–

Teidän täytyy valita naisten komitea, siinä voisi olla 6 -8 jäsentä, pitääkää naisten kokous, pöytäkirjan lähetätte meille. Voisimmeko neuvotella puheenjohtaja ehdokkaasta. Shuraa nauratti, kun hän sanoi:

–Te vasta heräätte,

meillä on naisten komitea toiminut jo vuoden, on puheenjohtajakin.

–Miksi emme tiedä asiasta mitään? Kuka on puheenjohtaja?

–Kalinina on puheenjohtaja.

–Lähetäkää meille pöytäkirja.

Meidän komitea oli vapaaehtoinen, ja sen jäsenenä toimi aina se joka oli asiasta kiinnostunut, osasi löytää ratkaisun, siis vaihteleva tarpeen mukaan. Kaikki teimme omin päin. Nyt piirineuvostosta tulee kaikenlaisia toimeenpantavia tehtäviä. Se lisää byrokraatiaa, täytyy panna kaikki ylös, mitä milloinkin olemme tehneet. Emme ole tyytyväisiä, mutta jatkamme niin kuin olemme aloittaneetkin. Pääasiana pidämme lasten ja nuorten asioita. Kävimme aina joskus koulussa, minäkin kävin tunneilla. Kun olin pitkäaikaisesti työskennellyt ihmisten seurassa, tunsin lasten vanhemmat ja isovanhemmat. Kotona ei tule aina vanhempien kerrottua lapsilleen omasta nuoruudesta ja omista hyvistä töistä. Kun lapset kuulee sen toisen kertomana, nostaa se vanhempien auktoriteettia lasten silmissä, ihan kuin kerrottaisi sankarista.

Järjestimme erilaisia tilaisuuksia naisille. Kansainvälisenä naisten päivänä 8 päivä maaliskuuta yritimme tehdä naisille oikean juhlan. Etukäteen hommasin luvan, että olisimme voineet käyttää palkintoihin ja muistoesineisiin rahoitusjäämät, joita oli saatu palkitsemistarkoituksiin, niillä ostaisimme lahjan jokaiselle yli neljällesadalle meidän metsäteollisuuspiirissä työskentelevälle naiselle. Emme yrittäisi etsiä "parhaita", tasa-arvoisesti jokainen olisi sen arvoinen, että muistettaisi pienellä lahjalla.

Pankki kontrolloi kaikki käteisen saamiset pankista, täytyi olla rahoituslähde juuri siihen tarkoitukseen, mihin rahaa tarvitsemme. Sitä vartenhan on ammattiliitto, teimme yhteisen pöytäkirjan, jolla muutimme rahoituslähdettä siten, että mitättömät jäännösummat yhdistettiin ja annettiin niille uusi tarkoitus. Sen pankki hyväksyi. Toiset sai vain ihmetellä, mistä te aina saatte kaikkeen rahaa.

Teimme kaikkemme vastustaaksemme alkohoolin käytön laajenemista. Silloin, kohta sodan jälkeen alkohoolin käyttö ei pelottanut, juhlapäivinä pidettiin perhejuhlia, joihin tuli useampia perheitä, ruokapöytä notkui tarjottavasta, vodka virtasi jokena, venäläisen sanonnan mukaan. Syötiin, juotiin, laulettiin, lapset ei tietysti osallistuneet, mutta näkivät ja päivähoidossa leikkivät juhlan pitoa. Juhlia kotonani en pitänyt, sillä sen valmistelu olisi vaatinut aikaa. Mutta juhlissa jouduimme olemaan usein, sillä laulu ja tanssi vaatii säästystä. Nikolai oli toivottu vieras. Kotona aina kiistelimme, kumman takia saimme kutsun.

–

En ollenkaan olisi kiinnostunut koko kyläilystä, sinun haitarin takia taas joudumme menemään, –vähän kiukuttelin lähtiessä.

–Ei siellä humalaiset säästystä tarvitse, sinähän siellä heilut miliisinä.

Sekin oli tosi, kun en laulanut, väsyin pitkään pöydässä istumiseen, tiskailin vaihtoastioita, ja erottelin riidanhaluisia, tai puhua pälpätin, että saisin huomion muuttamaan suuntaa. Kyllähän vodkavierailulla joutui ottamaan ja alkohoolin vaikutus on sellainen, että muuttaa hiljaisensikin puheliaaksi, tai puheliaan lörpöttäjäksi. Kotona sitten Nikolai sanoi:

–

Eila, sinä joit illalla ja olit humalassa.

–Joo, niin olin, en tahtonut jaksaa kuljettaa kotiin sinua ja haitaria.

Oliskin siinä ollut hoitamista, Nikolai oli aina yli yhdeksänkymmentä kiloa, parhaina aikoina ylitti sadan rajan ja haitari jo sinänsä oli minulle liian painava, mutta kysymys olikin siitä, että sieltä kylästä ei tahtonut muuten pois päästä, mutta kun otin haitarin hoidettavaksi ja sanoin, että Nikolai ei pysty enää soittamaan, niin päästiin lähtemään.

Olimme jo tulleet näkemään, miten aika ja alkohooli muuttaa ihmisiä. Jos kylällä oli yksi–kolme alkoholista, alkoi niitä tulla yhä enemmän, kohta luku on kymmenissä. Metsätöihin värvättyillä oli alkohooliongelmia, usein sen takia joutuvatkin jättämään entisen työpaikan ja tekemään sopimuksen Karjalan metsätyömaille. Pysyvästi asuvillakin alkaa olla se mielipide, että anna mennä, kuhan tänään, huomenna nähdään, mitä päivä tuo.

Pankki pitää huolen siitä, että alkohoolia olisi myytävänä aina, sillä alkohoolilla, jos millä, saa rahan kiertämään. Pankin johtaja saattoi soittaa minullekin, että rahaa tulee huonosti, onko kaupoissa vodkaa. Valehtelimme suoraa, että kaupat ovat täynnä.

Myyntiosastolla, joka ei ole metsäteollisuuspiirin alainen, on oma liikevaihtosuunnitelma, on saatava raha kiertämään takaisin pankkiin, ja mikä sen helpompaa, löytää artikkeli, joka vetää, se on vodka.

Tietoomme tulee yhä useammin tapauksia, kun perheenpää käyttää suuremman osan palkastaan viinaan. Ylitämme kaikki valtuudet ja teemme kaiken mahdollisen, että perhe saisi rahan. Naiset uskalsivat tulla meidän luo, emme koskaan antaneet vaimoa ilmi. Keksimme keinoja että miehen palkan sai vaimo. Jospa olisimmekin voineet siirtää palkan suoraa pankkitilille, mutta emme voineet käyttää pankin palveluja, sillä olisi

pitänyt maksaa 7% talletetuista rahoista palvelumaksuina, liian suuri summa kustannuksiin, ja vielä olisi pitänyt luopua kirjanpito-osaston työntekijästä, hänen palkkaraha ja työpaikka olisi pitänyt luovuttaa säästöpankille. Mutta olimme muutenkin niin tiukalla, emme olisi voineet.

Palkka, niin kuin tähänkin asti, viedään suoraa työpaikalle, siihen on totuttu jo korttiajoilta, korteilla oli kiire, ettei nälkä tulisi. Miehet saavat ja matkalla jo toisiaan kiusoittelevat ja houkuttelevat viinakauppaan. Juuri tuommonen laumatoiminta vapauttaa vastuusta ja häpeästä. Kärshiväksi osapuoleksi jää vaimo ja lapset. Joskus ei jäänyt kotiintuotavaa ollenkaan.

–

Kirjanpitäjä, tuli vahinko, käytin eilen liikaa rahaa viinaan, vaimo on vihassa, anna “förskottia” etumaksuna 50 ruplaa, direktööri on allekirjoittanut anomuksen, –saattoi joku Ivan tulla pahassa krapulassa seuraavana päivänä. Eikä rahat olisi tälläkään kertaa joutaneet perheelle, sillä alkoholisti oli päässyt putkeen.

–Tule vaimon kanssa, sitten katsotaan, –vastasin, sillä selvin päin ei monikaan tule pyytämään, tällä 50 ruplalla äijä varautuu saamaan krapularyypyn.

Lue seuraava osa Töllin Tyttö -kirjasta ensi viikolla Etusivun Lukunurkassa!
Löydät Etusivun Lukunurkan osoitteesta <http://lue.etusivu.net>